

GRONDVUUR

GRONDVUUR

MIRJAM GIELEN

Vertel de wereld wat je vindt van #Grondvuur

Vind ons: @blossombooks

Vind de auteur: @mirjamgielen

NUR 284/Wo11801

© 2019 Blossom Books

© 2018 Mirjam Gielen

Omslagontwerp: Studio Zoveel

Opmaak binnenwerk: Charlotte Wagenaar DTP Studio

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

**Wil je ons iets vragen of vertellen? Dat kan! Stuur een mailtje naar
info@blossombooks.nl of ga naar blossombooks.nl.**

Lieve lezer,

Ik ben benieuwd of je wel eens van het bombardement op Nijmegen hebt gehoord. Het zou heel goed kunnen van niet: de stad werd namelijk gebombardeerd door de geallieerden. Er vielen minstens 800 doden en waren er duizenden gewonden, maar er werd bijna niet over dit ‘vergissingsbombardement’ gepraat, uit schaamte en omdat men huiverig was om kritiek te hebben op de bevrijder.

Met dit boek willen we wat meer aandacht geven aan een stukje geschiedenis dat onterecht in de vergetelheid is geraakt. Mirjam is daar precies de goede auteur voor. We kennen elkaar al een hele tijd: ik was ook al Mirjams redacteur toen ze een geweldige fantasy-serie voor kinderen schreef. *Grondvuur* is een totaal ander boek: dit is historische fictie, voor een heel andere doelgroep. Toch is het haar gelukt, en dat bewijst wat een veelzijdig auteur Mirjam is. Ze deed uitgebreide research voor dit boek en verwerkte een deel van haar eigen familiegeschiedenis in het verhaal. Het is zo interessant om te lezen dat één beslissing in het verleden zestig jaar later nog steeds invloed kan hebben op een familie. Ik ben ontzettend trots op het resultaat, en ook vooral op Mirjam.

Liefs,

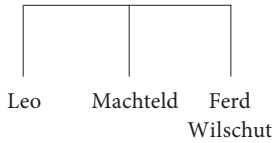
Myrthe Spiteri

Directeur-uitgever Blossom Books

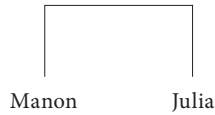
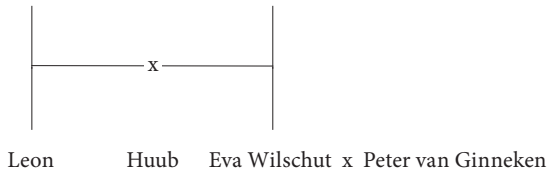
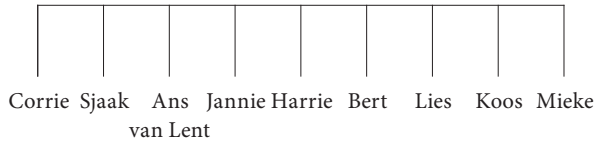

STAMBOOM

Dhr. Wilschut x Mevr. Wilschut

Pa van Lent x Ma van Lent

PROLOOG

Ans, 14 jaar
Nijmegen, 22 februari 1944

Ik herkende niets, helemaal niets. Straten, gevels, uithangborden waren verdwenen en hadden plaatsgemaakt voor puin. En stof, dichte wolken van grijs stof die alles vervaagden. Toch wist ik dat ik bij de winkel was waar mijn zus Corrie werkte. Mijn benen waren de weg gelopen die ze zo goed kenden, automatisch. Zelfs nadat ik vanuit de verte had gezien dat de vliegtuigen die overvlogen, op de terugweg naar Engeland, honderden bommen als een zilveren regen boven de stad uitstortten. Een tel later had een gruwelijk lawaai de vrieskou in stukken gescheurd en zag ik rook opstijgen en grote stofwolken mijn kant uit komen. Er was vuur geweest, stank, geschreeuw en het doffe rommelen van instortende muren. Ik was blijven lopen. Ik kon niet anders, ik kon niet stoppen, ik móést doorlopen. Mijn hersenen wilden niet snappen wat ik zag en hoorde; herkenbare vormen die uit bergen stenen en planken staken, kreten vanuit kelders. Mijn lichaam was blijven doorgaan als een blikken opwindspeeltje.

En nu was ik er, mijn innerlijke veer afgewonden. Nu hoefde ik alleen mijn zus nog maar te vinden en alles zou goed zijn. We zouden samen naar huis gaan en vertellen wat we gezien hadden: ‘Zo veel bommen, ma, je wist niet wat je meemaakte! Die rotzakken hebben het hele centrum platgegooid.’

Corrie zou weten wat we moesten doen. Corrie wist altijd alles.

We hadden tussen de middag laat gegeten vanwege het luchtalarm dat om half een geklonken had. We hadden ons met z'n allen in ons kleine keldertje gepropt terwijl ma toch af en toe het trapje op stoof om te zien of de aardappels niet droog stonden te koken. Eindelijk werd het sein 'veilig' gegeven en konden we gaan eten. 'Ik had eigenlijk alweer terug ontmoeten naar de winkel,' zuchtte Corrie ongeduldig terwijl ze de borden op de tafel kwakte.

'Die rotvliegtuigen ook,' mopperde ma. Ze keek boos naar de verpieterde aardappels en de snotterige kool.

'Voor ons is het lastig, maar denk eens aan de mensen in Duitsland,' had pa gesust. 'Die Angelsaksische bommen zijn voor hen bedoeld. Vorig jaar in Hamburg...' Hij schudde zijn hoofd.

'Geen politiek,' beval ma. 'Eerst bidden, dan eten.'

Met de laatste hap aardappel nog in haar mond was Corrie overeind gevlogen en had haar winterjas aangetrokken. Pas toen ze al minstens een kwartier weg was, was ma erachter gekomen dat Corrie haar tas vergeten was. Ze had mij mee de keuken in getrokken, waar de jongens ons niet konden horen, en duwde me een bruine tas in handen. 'Ze heeft deze tas nodig. Ze heeft tante Betje op bezoek.' Omdat ik ook iedere maand tante Betje op bezoek had, wist ik dat Corrie onmogelijk zonder de badstoffen lappen kon die in de tas zaten, oma's oude handtas, diep genoeg en met een rits om de inhoud tegen ongewenste blikken te beschermen. Ik was meteen op een holletje naar de stad gegaan, de tas tegen me aan geklemd, trots dat ik kon ingrijpen in wat anders een heel beschamende situatie zou kunnen worden. Een geheime, maar belangrijke missie. Ik zou Corrie gaan redden.

Terwijl ik tussen de gebroken balken en afgebrokkelde bakstenen naar de vlammen en de rook stond te staren, dacht ik nog steeds alleen maar aan die tas. Ik móést hem aan Corrie geven. Dat was van levensbelang. Ze zou

zeker mopperen. ‘Meid, ben je gek? Helemaal hierheen komen lopen? Terwijl er bommen gevallen zijn? Ik heb nu wel wat anders aan mijn hoofd.’ Maar ze zou toch blij zijn, de tas waarschijnlijk uit mijn handen rukken en snel de wc opzoeken.

‘Aan de kant, meisje, aan de kant!’ Twee mannen droegen iets zwaars, in een rood doordrenkt laken gerold. Haastig stapte ik opzij, struikelde over een stapel stenen en viel. Ik schaafde mijn handen toen ik me probeerde op te vangen. Meer stof wolkte op en vulde mijn longen. Het smaakte bitter. Hoestend kwam ik overeind om me te oriënteren. Ik moest nu toch echt bij de winkel zijn, maar er klopte iets niet aan de plek waar ik stond. Ik zag niet wat ik moest zien. Van hieruit moest ik de toren van de Augustinuskerk kunnen zien, maar hij was weg. Vertrouwde gevels waren verdwenen, de stoep bedolven onder allerlei troep. Zou ik dan toch verkeerd gelopen zijn? Mijn voeten, door het struikelen hun richting kwijtgeraakt, draaiden doelloos rond. Uit de kakofonie van geluiden kwamen losse flarden naar voren, als uit een reliëf. Iemand riep: ‘We hebben godverdomme geen water!’ Verderop het geluid van vallende stenen en iemand die ‘Pas op!’ schreeuwde. Toen, dichterbij, het geluid van brekend hout en een afgrijpselijke gil, die even plotseling ophield als hij begonnen was. Ik slikte. Ik wilde niet weten wat dit allemaal betekende. Ik wilde alleen Corrie vinden.

Een hand greep mijn arm. ‘Ben je gewond?’ Het was een brandweerman, ik herkende zijn helm. Zijn ogen waren lichte vlekken in een zwart geworden gezicht. Raar dat het stof als het opwaait zo wittig lijkt, maar op je gezicht in zwart verandert. ‘Ben je alleen? Waar zijn je ouders? Woon je hier?’

Het duurde even voor ik hem begreep. Ondertussen bekeek hij me van top tot teen, tot zijn ogen bleven rusten op oma’s tas, die ik nog steeds vasthad. ‘Ik... ik zoek mijn zus,’ stamelde ik. ‘Ze werkt bij Beukers, in de winkel. Ik moet haar... iets brengen.’ Ik klemde de tas extra dicht tegen me aan.

Ik schaamde me ineens, wilde het niet uitleggen aan die vreemde man. Corrie zou me uitlachen als ze hoorde dat ik uit verlegenheid rare dingen had gezegd. ‘Ik heb me vast in de straat vergist,’ zei ik hoopvol. ‘Weet u hoe ik moet lopen vanaf hier?’

‘Beukers? Dat is hier,’ zei hij. ‘O mijn god...’ Hij keek naar de leegte waar we naast stonden, een gat tussen de andere panden. Ik volgde zijn blik. Ramen, kamers en gangen waren een massieve hoop puin geworden. Mijn ogen gleden over de met gruis bedekte details. Een stoelpoot, een kleeerhanger, een doormidden gebroken kastdeur. Toen viel mijn oog op een voet. Hij lag los tussen de stenen, de schoen met gesp er nog aan. Ik staarde ernaar en alles vervlakte, werd weer een chaotische, onherkenbare berg puin.

De hand van de brandweerman lag zwaar op mijn schouder en dwong me om me om te draaien. ‘Ik denk dat je beter naar huis kunt gaan,’ zei hij. Zijn ogen keken me niet aan, die zochten alweer verder, naar een plek waar hij van meer nut kon zijn. ‘Hier is niets meer. Ga naar huis, naar je vader en moeder. Zeg maar dat...’ Hij zweeg en slikte. ‘Ga maar naar huis.’

Ik ging niet naar huis. Niet meteen, in ieder geval. Ik zei wel tegen mezelf dat ik in die richting moest lopen, maar ik kon het niet. Ik dwaalde maar wat rond. Wat moest ik thuis zeggen? Ik kon de woorden niet eens in mijn hoofd vormen, laat staan dat ik ze zou kunnen uitspreken.

Al zo vaak waren de geallieerde vliegtuigen over Nijmegen gevlogen. Het luchtalarm hoorde al net zo bij ons leven als de voedselbonnen en de vieze namaakkoffie. Maar de piloten vlogen met hun dodelijke lading altijd door naar Duitsland. Sommige buurtkinderen juichten dan, want ze vonden het prima als er Duitse steden in vlammen opgingen. Nu zouden ze vast niet meer zo hard juichen.

De lucht smaakte naar kalk en de vieze rook die overal hing. Verschillende keren werd ik ergens weggeschreeuwd vanwege brand of instortingsgevaar.

Ik had nog steeds die belachelijke tas vast, die nu volkomen nutteloos geworden was. Net als ikzelf. Op de plaats waar ik nu stond – een plein? Ik herkende het niet – lag maar weinig puin. Links van me lagen vijf mensen op een rij. Twee vrouwen, twee mannen en een kind. Ze lagen uitgestrekt, met hun armen boven hun hoofd, alsof ze hadden willen juichen en toen omgevallen waren. Ze leken een beetje vergeten, niemand besteedde aandacht aan hen. Ik staarde naar ze en probeerde te bedenken waarom ze er zo vreemd bij lagen. En of dat niet vreselijk ongemakkelijk was. Nee, nee, zei een ander deel van mijn hersenen. Snap je het dan niet? Ze vinden niets meer ongemakkelijk. Vanochtend nog vonden ze dat het maar koud was, vonden ze het luchtalarm knap lastig, vonden ze het vervelend om te laat op hun werk te komen. Nu vinden ze niets meer, nooit meer. Over en voorbij. Ik wendde snel mijn hoofd af en keek naar de andere kant, waar mensen van de LBD, de Luchtbeschermingsdienst, aan het werk waren op plaatsen waar werd gekreund en geroepen. Mensen liepen heen en weer, twee Duitse soldaten droegen een brancard weg.

‘Kun je even vragen of ze daar nog spalken hebben?’

De vrouw van de LBD die het me vroeg, droeg net als de anderen een overall, een helm en een emailen herkenningsplaatje om haar arm. Ze zat naast een gewonde man gekniel. Haar gezicht deed me denken aan het Mariabeeld in onze parochiekerk. Net zo mild en sereen. Ik haalde voor het eerst adem sinds de bommen gevallen waren, zo voelde het, en volgde de wijzende vinger van de vrouw. Een stukje verderop was een man van de LBD bezig het hoofd van een vrouw te verbinden. Naast hem stond een metalen EHBO-kist.

Ik liet mijn tas vallen en liep op hem af. ‘Heeft u nog spalken?’

Zonder op te kijken van zijn werk schudde hij zijn hoofd. ‘Nee, die heb ik een tijdje geleden al opgebruikt.’

Ik draaide me naar de LBD-vrouw, die meteen aan mijn blik zag wat het antwoord was. Ze wenkte me. ‘Geef niet, dan moeten we het anders doen. Kun jij voor mij wat latten verzamelen? Glaslatten bijvoorbeeld.’ Ze wees naar een beschadigde winkelpui. ‘Daar zit misschien wat bij.’

Ik zocht tussen een hoop glas en hout die ooit de etalage van een schoenwinkel was geweest. Schoenen hadden er al lang niet meer gestaan, maar tussen het gebroken glas lagen foto’s van elegante damesschoenen en een bord: *Laat hier uw oude schoeisel verzolen*. Het bovenste deel van de pui moest uit kleine ruitjes in een latwerk van dun hout hebben bestaan, want ik trok zonder moeite enkele korte stukken hout tevoorschijn. Er zaten nog glasscherven vast in de stopverf. Ik aarzelde. Dat was natuurlijk niet de bedoeling.

‘Sla ze maar tegen een steen, dan valt het glas er wel uit,’ hoorde ik de stem van de LBD-vrouw achter me zeggen. Ik probeerde het, eerst voorzichtig, toen wat steviger en even later had ik een handvol latten om aan de vrouw te geven.

Toen ik naast de vrouw bij de gewonde man knielde, zag ik waar de spalken voor nodig waren. Zijn rechteronderbeen lag vreemd gebogen, een stand die het onmogelijk van zichzelf kon aannemen. Zijn broek was gescheurd en toen ik met mijn ogen de handen van de LBD-vrouw volgde, zag ik dat er een stuk bot door de huid stak, als een geschilde en versplinterde tak, vreemd bleek afstekend tegen het donkerrode bloed dat opwelde uit de wond. Ik zou mijn blik afgewend hebben als ik niet zo gefascineerd was geweest door haar handen, die precies leken te weten wat ze moesten doen.

Zonder te aarzelen pakte ze het onderbeen met twee handen beet en legde het met een ruk recht. Het eerdere kreunen van de man ging over in een schreeuw, en een kramp van pijn trok door zijn hele lichaam. Ik schrok

en richtte mijn ogen snel weer op het gezicht van de vrouw. De uitdrukking van rustige doelbewustheid was niet veranderd.

‘Geef je mij de schaar even aan?’

Ik pakte een schaar uit de halflege EHBO-kist naast haar. Het was een vreemde schaar, met een scheve onderkant, maar blijkbaar hoorde dat zo, want de LBD-vrouw knikte. Ze pakte de schaar van me aan en knipte de broekspijp van de man tot bovenaan open. Nu kan hij hem wel weggooien, dacht ik, daar valt niets meer aan te redden. Maar eigenlijk was dat al zo geweest voordat ze begon te knippen, want de broek zat vol bloed en dat, zo wist ik uit ervaring, was er bijna niet uit te wassen, zeker niet met de rotzeep die je nu alleen nog maar kon krijgen.

‘Wil jij zijn schoenen uittrekken?’ vroeg de vrouw.

Ik knikte, opgelucht dat er dingen te doen waren, duidelijke instructies, iemand die blijkbaar zomaar en zonder aarzelen wist hoe je moest handelen als alles om je heen instortte. Ik was niet langer nutteloos. Ik pakte de enkel van de man vast. Het been was koud, vreemd koud en levenloos, alsof een deel van hem al aan de andere kant van de straat bij de vijf eenzame lichamen hoorde. Terwijl mijn andere hand de veter lostrok, zag ik ineens weer de voet tussen het puin voor me en de schoen met de gesp. Corries schoenen hadden precies zulke gespen. Corrie...

Mijn handen vielen stil. ‘Toe maar,’ zei de LBD-vrouw. ‘Het komt goed. De bloedtoevoer naar zijn voet zal nu weer op gang komen, daarom heb ik het been recht gelegd. Als het bot zonder problemen geneest, zal hij over een poosje weer gewoon kunnen lopen.’

Ik trok de schoen uit en maakte de andere los. Bloedtoevoer. Een voet hoort vast te zitten aan een been... Ik slikte en probeerde me uit alle macht te concentreren. Er werd iets van me verwacht, ik had een taak. Ik schoof de schoen over de hiel.

‘En nou de latten,’ zei de vrouw. Ze legde er een tegen het been van de man, draaide het begin van een verbandrol eromheen en pakte de volgende lat.

Ze wikkelde het verband daarna om nog twee latten, waardoor er een hekwerkje van hout om het onderbeen ontstond. De wond was nog steeds zichtbaar, kleverig geronnen bloed aan rafelige vleesranden, maar ik vond het niet eng meer om te zien. Ik keek toe, pakte een volgende verbandrol toen me dat gevraagd werd en negeerde het zachte jammeren van de man toen ik de hiel een stukje moest optillen.

Ik wist dat dit korte oponthoud straks voorbij zou zijn, dat ik naar huis zou moeten, dat ik zou moeten vertellen wat er gebeurd was met Corrie. Ik had er ondertussen de woorden voor gevonden, in mijn hoofd. *Corrie is er niet meer.*

Eerder, als er weer eens een heel squadron bommenwerpers overkwam, had ik me weleens afgevraagd hoe de piloten de wereld hier beneden zagen. Het moest een mooi gezicht zijn, onze stad van boven: een patroon van straten, kerktorens en daken, naast een zilveren rivier.

Vandaag hadden ze dat ook gezien en toen op een knop gedrukt – of wat piloten dan ook moesten doen om hun bommen los te laten. Met wrede onverschilligheid hadden ze die vijf stille mensen aan de andere kant van het plein voor altijd het zwijgen opgelegd en de gewonden aan deze kant laten gillen en jammeren van ellende.

Ze hadden een bom boven op mijn zus laten vallen.

Zij hadden het gedaan. Zij zaten fout. Ik deed het goede, onder leiding van deze vrouw, die wist hoe dat moest. Dit wilde ik blijven doen. Ik wilde ook verband, pleisters, spalken. Zodat alles weer – een beetje – goed zou komen.

HOOFDSTUK I

Julia, 17 jaar
Heden

Het geroezemoes langs de kant verstomt en alle hoofden draaien naar de rector, die zijn rechterarm in de lucht steekt en het scheidsrechterfluitje aan zijn mond zet. Ik voel me op slag rustig worden. Ik ben er klaar voor. Het kan me niet meer schelen dat mijn moeder toch niet kon komen. Het kan me zelfs niet schelen of Dylan nog een keer naar me zal lachen of niet. Ik voel alleen nog maar het stuur in mijn handen, de punt van mijn linkerschoen op de grond en het zadel onder mijn wielrenbroek.

Het geluid van de fluit snerpt door de lucht en er gaat een siddering door het kleine peloton van medeleerlingen. Zoals ik wel verwacht had, vliegen een aantal jongens er meteen als een gek vandoor. De meesten rijden op mountainbikes, sommigen hebben ergens een racefiets geleend en een enkeling rijdt zelfs op zijn gewone stadsfiets. Die laatsten zullen snel afvallen.

Lisa, die voor me staat, kijkt vragend naar me om en ik knik. Omdat ik op wielrennen zit, hebben mijn teamleden mij tot aanvoerder gekroond. Lisa buigt zich over het stuur van haar mountainbike en zet de achtervolging in. Ze is sterk en explosief. Ze voetbalt fanatiek en dat maakt haar tot een goede sprintster. Hoop ik. Als een van de laatsten klik ik mijn voeten in de pedalen en vertrek. Ik heb geen haast.

Vandaag is er een sponsordag voor de Afrikaanse school die door ons lyceum gesteund wordt. Teams bestrijden elkaar in verschillende sporten: volleybal, boogschieten, hardlopen en dus ook fietsen. Opa's en oma's, burens en natuurlijk onze ouders doneren een bedrag per behaald punt.

'Vooruit, we doen het,' had mijn moeder uiteindelijk gezegd, nadat ik een kwartier op haar ingesproken had dat het geld heus wel goed besteed wordt en dat het project niet betuttelend is voor de Afrikanen en nog zo wat dingen. Ze schreef paps naam en die van zichzelf op, Peter van Ginniken en Eva Wilschut, en noteerde voor ieder van hen een bedrag van vijftig cent per punt. Ik zei maar niet dat er hooguit tien punten te behalen vielen en dat opa en oma Van Ginniken vijf euro per punt zouden doneren. Ik was allang blij dat mam interesse toonde in een wedstrijd waar ik aan meedeed.

'Zie je je moeder al?' had Lisa vlak voor de wedstrijd gevraagd. 'Leuk dat ze komt, mijn ouders moeten allebei werken.'

'Jouw ouders staan tenminste iedere zaterdag langs het voetbalveld,' wilde ik zeggen, maar ik hield me in en speurde in plaats daarvan voor de zoveelste keer de mensen langs de kant af. Geen mam. Misschien dat ze straks bij de finish is.

Mam werkt als gezinsvoogd bij de Kinderbescherming en krijgt het jaar na jaar drukker. Ze moet ook regelmatig overwerken als er weer ergens crisis is en zit bovendien 's avonds nog vaak formulieren in te vullen waar ze overdag niet aan toe is gekomen. Ik weet eigenlijk niet beter, maar deze keer had ik toch gehoopt dat het haar zou lukken om eerder vrij te nemen. Pap kan in ieder geval niet, vandaag is zijn vaste vergaderdag.

Voorlopig houdt mijn kleine gelegenheidsteam zich aan de strategie die we hebben uitgedacht. Lisa rijdt zichzelf helemaal leeg aan de kop van de wedstrijd en zoals ik al gedacht had, rijdt er een clubje jongens vol gas achter haar aan, ook al verspillen ze daarmee kostbare energie die ze in de

laatste rondes van deze dertig kilometer durende race nog hard nodig zullen hebben. Straks laat Lisa zich terugzakken en neemt Sylvie het over. Daarna gaan de anderen zich één voor één opofferen, waarna ik op het laatst alleen nog maar uitgeputte tegenstanders hoef in te halen.

Het is de bedoeling dat ik degene ben die straks zegevierend over de streep komt. Een rol die ik niet had verwacht. Want hoewel wielrennen al jaren mijn passie is – zeg maar gerust obsessie – win ik zelden. Ik ben klein en licht, een typische klimster. Maar in Nederland zijn er nu eenmaal niet zo veel heuvels, hooguit wat bruggen en viaducten, en op de lange, vlakke stukken heb ik het vaak zwaar.

Eigenlijk was Thomas de aangewezen winnaar voor vandaag. Ik ken hem van de wielrenclub, waar hij zó goed rijdt dat ik een gat in de lucht sprong toen hij in ons team wilde meedoen. Het stond bij voorbaat al vast dat we met hem deze wedstrijd gingen winnen. Het was dus nogal schrikken toen hij vanochtend met zijn arm in een mitella op school verscheen.

‘Onderuitgegaan in de training gisteravond,’ zei hij schuld bewust.

‘Kan gebeuren,’ zei ik luchtig, al voelde ik meteen een knoop van spanning in mijn buik. Nu kwam het dus op mij neer om te winnen. En dat zou nog weleens best moeilijk kunnen worden. Hoewel de meeste leerlingen voor de lol meedoen – Jeroen uit mijn klas heeft zelfs zijn fiets met plastic bloemen versierd – zijn er een paar serieuze tegenstanders. Dylan is daarvan verreweg de gevaarlijkste.

Een meter of twintig voor me uit probeert hij zijn teamleden toe te roepen dat ze zich moeten inhouden en bij elkaar moeten blijven. Hij trapt dus niet in onze strategie, bedenk ik. Een enkeling kijkt om en houdt zijn benen stil, maar als Sylvie op de pedalen gaat staan en op volle snelheid naar voren rijdt, gaan ze allemaal achter haar aan. Jammer, Dylan.

Hij kijkt naar me om, maar ik kan zijn blik niet lezen. Zou hij balen van

onze tactiek? Vóór vandaag had ik nog nooit echt met hem gepraat. Via iemand uit mijn klas weet ik dat hij op rugby zit en graag in Jong Oranje wil spelen. Hij is dus sportief en ambitieus en hij ziet er bovendien goed uit. Er zijn een heleboel redenen waarom ik Dylan graag beter wil leren kennen, maar op de een of andere manier heeft hij altijd aan de andere kant van de school les, is hij net weggefietst als ik naar buiten kom, of draait hij zich om voordat ik de moed bij elkaar geraapt heb om naar hem te glimlachen.

Tot vandaag dus. Hij kwam naar me toe toen ik voor de wedstrijd mijn bandenspanning controleerde. Zomaar uit zichzelf. Ik zag hem aan komen lopen en boog me snel over mijn fietspomp. Ik keek hopelijk erg professioneel terwijl ik nog wat lucht in mijn voorband pompte.

‘Mooi karretje,’ zei hij en hij wees op mijn zelf bij elkaar gespaarde wielrenfiets.

Ik haalde mijn schouders op. ‘O, een tweedehandsje.’

‘Maar jij zit toch bij de wielrenclub? Ik dacht dat jullie allemaal wel op het nieuwste van het nieuwste zouden rijden.’

Ik schudde lachend mijn hoofd. ‘Het nieuwste van het nieuwste is hartstikke duur. Ik zit nog maar bij de junioren.’

‘Balen voor jullie team dat jullie een uitvaller hebben.’ Hij wees naar Thomas, die een stukje verderop met Lisa stond te praten.

Ik hoorde Thomas lachen om iets wat Lisa zei. Go Lisa! ‘Heeft-ie een vriendin, denk je?’ had ze eerder deze week gretig gevraagd.

‘Geen idee. Interesse?’

‘Jahaa! Ik bedoel, heb je hem weleens goed bekeken! En hij lacht zo leuk.’

‘Hij is best aardig,’ had ik toegegeven.

‘Best aardig, maar geen Dylan, bedoel je.’

Waarmee ze de spijker op de kop had geslagen.

‘Hij zei net dat ik vooral voor jou moest oppassen,’ ging Dylan verder.

‘Volgens hem gaat het straks tussen jou en mij.’ Ik prutste nog maar eens aan mijn ventielen. ‘We zullen zien,’ mompelde ik.

‘En wat is je tactiek voor vandaag?’ wilde hij weten.

‘Als eerste over de streep komen.’

‘Als eerste na mij, bedoel je.’

Ik waagde het om hem recht aan te kijken. Hij stond ontspannen tegen de muur geleund en keek lachend terug. De dag werd met de minuut beter. Ik hield mijn gezicht in de plooi en zei zo onaangedaan mogelijk: ‘Dream on.’

Hij liep hoofdschuddend weg. Voor hij om de hoek verdween, keek hij nog even met een grijns achterom. Ik stond mezelf toe dromerig naar mijn banden te glimlachen.

Dylan was écht de perfecte jongen. Hij had gevoel voor humor, sportte fanatiek en was niet bang voor een meisje met een passie waar ze veel tijd en energie in stopt. Iets wat bij de andere jongens met wie ik weleens had afgesproken nogal een probleem was gebleken. Barend kon er niet tegen dat ik niet uit wilde gaan als ik de dag erna een wedstrijd had, en Harm snapte niet dat ik mijn ‘geile kont’ – letterlijk citaat – in zo’n lelijke wielrenbroek propte. Waarna ik jongens maar afgeschreven had. Tot vandaag dus.

Tweede ronde. Ik heb de route nu goed kunnen bekijken. Met twee keer een brug over het kanaal, wind tegen op het langste rechte stuk en een serie verkeersdrempels is dit parcours best een uitdaging. Na haar eerste sprint heeft Lisa een deel van de eerste ronde achter mij gereden, uit de wind, waardoor ze nu weer energie heeft voor nóg een aanval. Ik grinnik om het fanatieke gezicht waarmee ze naar voren stormt. Weer probeert Dylan de rest van zijn team in toom te houden en weer mislukt dat. Ik krijg bijna medelijden met hem. Ik begin nu net een beetje warm te rijden, terwijl ik zie dat sommigen al aardig moe aan het worden zijn. Dylan oogt nog fris en lijkt het gedeelte met tegenwind beter door te komen dan ik. Daar staat

tegenover dat zijn mountainbike lang niet zo snel over de drempels kan als mijn lichte fiets. Direct erna komt de tweede brug die een flinke helling heeft, waar ik mijn achterstand op de rest met gemak inhaal. Dan laat ik me weer een beetje terugzakken. Een van de jongens die al de hele tijd op kop fietst, kijkt met een triomfantelijke grijns op zijn gezicht naar me om. Die denkt dat ik hem niet kan bijhouden en dat hij makkelijk van me kan winnen. *Ja hoor, blijf dat vooral denken.*

Tijdens een trainingsrit gebeurt het ook vaak. Oudere renners die op hun dure racemonsters minzaam glimlachend voorbij komen zeilen en dan een opmerking maken. ‘Waait het niet te hard voor je, meiske?’ Soms negeer ik ze, maar meestal kan ik het niet laten. Dan ga ik over in wedstrijdmodus en race ze keihard voorbij. Ik hou nu eenmaal van winnen. Tot groot verdriet van mijn moeder, die het niet kan laten om daar opmerkingen over te maken. ‘Het is wel een prestatiegerichte sport, hè?’ en ‘Meedoen is belangrijker dan winnen’ en dat soort uitspraken.

Als ik met Manon, mijn oudere zus, in een vakantie zoiets onschuldigs als mens-erger-je-niet tevoorschijn haal, wil ze nooit meedoen. Manon is al even fanatiek als ik en we gaan volledig in het spel op, elkaar bevechtend tot de laatste snik. Maar Manon heeft culturele antropologie gestudeerd en werkt op dit moment bij Oxfam in India, dus die zit wel goed, qua score op de medemenselijkheidsladder. De enige keer dat mijn moeder trots op me was, was toen ik een deel van mijn wielerkleding en mijn oude helm weggaf aan Meriam, het Eritrese meisje dat sinds kort bij onze wielclub zit. Daar is ze dagen over doorgegaan, dat dit tenminste echte sportiviteit was en dat ik vooral Meriam moest helpen om te integreren in de samenleving en voor haar op moest komen bij racistische opmerkingen en zo.

De enige opmerking die Meriam regelmatig naar haar hoofd krijgt, is: ‘Kan het wat langzamer alsjeblijft?’ Want jeetje, wat kan díé beulen op de

fiets. Ze rijdt altijd op kop en er is niemand die het ook maar iets kan schelen dat ze een accent heeft of een sporthoofddoek onder haar helm draagt. Ik vind het juist zo mooi aan sport dat zoiets niks uitmaakt. Het is helder en eenvoudig. Degene die het eerst over de streep komt, wint. Punt.

De dingen die wel uitmaken, zijn jammer genoeg niet altijd zo simpel. Dylan is eigenlijk te zwaar gebouwd voor het fietsen, maar hij is gewoon loeisterk, terwijl ik maar een sprietje ben. Ik zal alles uit de kast moeten halen om hem te verslaan.

Halverwege de derde ronde, als Dylan en ik al heel wat deelnemers hijgend en puffend achter ons gelaten hebben en met alleen Lisa en twee jongens vooroprijden, overweeg ik even om het erbij te laten zitten. Zal ik me inhouden en hem laten winnen? Zal ik hem dat gunnen, en dan genieten van de stralende blik in zijn ogen als ik hem ga feliciteren? Ik fantaseer hoe hij me in zijn blijdschap zal omhelzen en me dan zal vragen om het met hem te gaan vieren. Samen ergens wat gaan drinken, napraten... Wie weet waar dat toe kan leiden.

De fantasie vervliegt echter al snel, want ik weet ook dat ik dat niet kan, mezelf inhouden. Bovendien zou het ongelofelijk onsportief zijn tegenover mijn teamleden, die zich één voor één hebben leeggereden om mij de allergrootste kans te geven.

Dylan zal het begrijpen. Hij is een echte sporter, net als ik. Kijk maar eens hoe supergefocust hij rijdt. Hij geeft alles, en dat moet ik ook doen. Moge de beste winnen.

De vierde en laatste ronde. Nog voor de eerste brug fietsen Dylan en ik de andere drie eraf. Nu zijn alleen wij twee maar over. Op het rechte stuk met tegenwind blijf ik achter Dylan hangen om zo veel mogelijk te profiteren van zijn brede rug. Hij kijkt af en toe onderzoekend om. Zit ik kapot of doe ik alsof? Geen van beide. Dit is een lastig stuk en ik zou Dylan hier niet

kunnen inhalen, maar ik voel dat ik nog reserve heb. Genoeg om er bij de verkeersdrempels vandoor te gaan. Terwijl Dylans mountainbike op de hobbels enorm veert, waardoor hij veel snelheid verliest, vlieg ik er moeiteloos overheen. Ik lig op kop.

Vlak voor de tweede brug kijk ik even om. Dylan zit vlak achter me, duidelijk niet van plan om me te laten gaan. Omdat ik een stuk lichter ben dan hij, kom ik veel makkelijker de brug op. Ik kan bovendien goed afdalen. Daar heb je geen kracht voor nodig, alleen ervaring en lef. Onder aan de brug is een bocht die heel gemeen en lastig lijkt. Iedereen heeft daar tot nog toe flink afgeremd, maar nu ik hem een paar keer gedaan heb, weet ik precies hoe ik het moet aanpakken. In de bocht staan een paar mensen ons aan te moedigen en ik hoor hoe ze hun adem van schrik naar binnen zuigen als ik vlak langs de stoepwand in volle vaart voorbyschiet. Nu nog het laatste rechte stuk voor we het schoolterrein op draaien. Ik heb een voorspong, zie ik over mijn schouder, maar geen heel grote. Dylan geeft niet op en zet weer flink aan in een laatste poging me in te halen. Mijn hart bonkt in mijn oren en mijn spieren gillen dat ze niets meer kunnen hebben en hevig zuurstof tekortkomen. Jammer dan. Mond open – heel charmant – en doorknallen.

Alle tactiek gaat overboord, ik ben me nergens anders meer van bewust dan de noodzaak om mijn benen in beweging te houden. Als ik na de streep word opgevangen door een groep keihard juichende klasgenoten, neem ik aan dat ik gewonnen heb. Ik ruk mijn helm af, want ik heb het gevoel dat ik stik. Shit, ik heb gewonnen! Ik heb echt gewonnen! Ik gooi mijn armen in de lucht en gil mee. Thomas komt naar me toe en klopt me op mijn rug. ‘Goed gedaan. Top.’

Lisa is nu ook over de streep en omhelst me. Haar gezicht is vuurrood en ze hijgt. ‘Jij was ook super,’ zeg ik. ‘Toch, Thomas?’

Hij knikt en klopt ook Lisa op haar rug. Een beetje ongemakkelijk en

opgelaten, krijg ik de indruk. Ze lacht stralend naar hem en hij begint te blozen.

In het gedrang probeer ik te ontdekken waar Dylan is. Door een gaatje in de menigte zie ik hoe hij zijn fiets de stoep op tilt en richting de kleedkamers loopt. Blijkbaar had hij niet dezelfde fantasie als ik. Jammer, want ik zou hem zeker omhelsd en platgezoend hebben, zo blij ben ik.

Mam zie ik ook hier bij de finish niet. Ik druk mijn teleurstelling weg. Per slot van rekening ben ik eraan gewend dat mijn ouders nooit bij wedstrijden zijn.

Een lawaaierige prijsuitreiking en een warme douche later lopen Lisa en ik de kleedkamer uit. Verderop in de gang staat Dylan te praten met wat andere jongens, onder andere de jongen die zo triomfantelijk lachte, maar die ik na de derde ronde nergens meer gezien heb. Dylan ziet ons niet, hij staat met zijn rug naar ons toe.

‘Toe dan,’ sist Lisa. Ik aarzel, ik had gehoopt dat Dylan alleen zou zijn. Ik zet mijn tas op de grond en hurk om net te doen alsof ik de inhoud wil controleren. In mijn hoofd herhaal ik nog eens wat ik van Lisa tegen hem moet zeggen: hoe moeilijk hij het me gemaakt heeft, hoe spannend het was en hoeveel bewondering ik voor hem heb dat hij zo’n race gereden heeft terwijl wielrennen niet zijn sport is. ‘En zeg vooral iets over zijn gespierde lijf,’ had Lisa me aangespoord. ‘Succes gegarandeerd.’

‘Jammer, want je ging als een speer,’ hoor ik een van de jongens tegen Dylan zeggen.

‘Ik voelde me sterk.’

Ik glimlach, hij was ook sterk. Ik was alleen ietsje sterker.

‘Hoe kun je dan van zo’n gratenpakhuis verliezen?’ vraagt een andere jongen smalend.

Ik hoor Lisa naast me verontwaardigd snuiven.

‘Ik fietste naturel natuurlijk,’ zegt Dylan koel. ‘Blijkbaar zit iedere wielrenner nog steeds onder de doping. Ook de amateurs dus.’

Alle jongens om hem heen beginnen te lachen.

Ik staar naar de rits van mijn sporttas, die onscherp wordt door de tranen in mijn ogen.

‘Shit, Juul,’ fluistert Lisa. Ze trekt me omhoog en probeert mijn blik te vangen, maar ik kijk weg.

Ik voel me misselijk worden. Ik dacht toch echt dat Dylan wél een leuke jongen was... In mijn sporttas glimt de goedkope beker die ik gewonnen heb. Ik heb de neiging om hem eruit te rukken en hem naar Dylans arrogante kop te smijten en hem precies uit te leggen waarom hij verloren heeft. Omdat ik harstikke vaak train. Omdat ik mijn eten aanpas aan mijn trainings-schema. Omdat ik al sinds mijn twaalfde aan wedstrijden meedoe. Omdat ik droom van een toekomst als topsporter. Omdat het bij wielrennen echt niet alleen maar om spierkracht gaat. Omdat wij nu eenmaal de beste tactiek hadden. Omdat zijn team prut was. Omdat het een eerlijke wedstrijd was.

Maar dat doe ik niet.

‘Wat een ongelofelijke loser,’ zegt Lisa kwaad. ‘Hij kan gewoon niet tegen zijn verlies, de slappe zak.’ Ze slaat een arm om me heen. ‘Maar goed dat je hem keihard verslagen hebt.’

Ik knik en probeer te glimlachen. Ik zou wat willen zeggen, maar ik vertrouw mijn stem niet.

Lisa rits mijn sporttas dicht en tilt hem op. Dylan en zijn vrienden zijn ondertussen verdwenen.

‘Kom, we gaan naar buiten,’ zegt ze. ‘Frisse lucht zal je goeddoen.’

Mijn benen trillen van vermoeidheid nu de adrenaline van de overwinning in één keer grondig weggespoeld is. Ik sjok achter Lisa aan naar de fietsenstalling.

‘Zachtjes met de deur,’ sist pap zodra ik de keukendeur openmaak. Hij staat wortels te raspen, in een koekenpan pruttelen uien en paddenstoelen. We eten altijd vegetarisch en daar blijkt je best goed op te kunnen sporten, al moet ik bekennen dat als ik bij opa en oma Van Ginniken logeer, ik het liefst stampotten met veel spek en worst eet. Of een biefstuk, of een lekkere dikke slavink.

Ik sluit de deur voorzichtig achter me. ‘Zit mam...?’ vraag ik en ik wijs naar boven.

‘Ja, ze is aan het mediteren. O ja, of ik meteen tegen je wilde zeggen dat ze het jammer vindt dat ze niet naar school kon komen. Ze werd vlak voor ze weg wilde gaan gebeld door de politie. Dat een kind uit een van haar gezinnen was opgepakt. Ze is net terug van het politiebureau. Ik heb haar maar meteen naar boven gestuurd.’ Hij schudt zijn hoofd. ‘Ze heeft op het moment de ene crisissituatie na de andere. Je weet hoeveel stress dat geeft.’

Ik knik. Mam vertelt niet veel over de dingen die ze tijdens haar werk meemaakt, maar ik kan het – helaas – wel raden. Een paar jaar geleden ving ik een telefoongesprek op dat ze met een collega had. Ze was vergeten de deur van haar werkkamer dicht te doen en ik bleef staan om te luisteren. Ik was nieuwsgierig, want voor mij was mams werk slechts geheimzinnig gedoe, waardoor ze vaak bekaft en somber thuiskwam en het niet eens kon opbrengen om met ons te spelen of ons voor te lezen. Het telefoongesprek ging over het uit huis plaatsen van een baby en de redenen waarom dat heel dringend moest gebeuren. Het was maar goed dat ik niet alles kon verstaan. De woorden ‘schaar’ en ‘brandende sigaret’ waren al genoeg om me misse-lijk te maken. Daarna heb ik mam nooit meer iets over haar werk gevraagd. Ook niet waarom ze dit in hemelsnaam blijft volhouden.

‘Gaan jullie nog die salsacursus doen?’ vraag ik aan pap.

Hij schudt zijn hoofd. ‘Die valt gedeeltelijk samen met haar cursus aroma-

therapie. Dat ging niet.’

‘Jammer.’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Aromatherapie is ook heel goed tegen de stress.’

Dat hoop ik dan maar. Een paar jaar geleden heeft mam een burn-out gehad. Sindsdien gaat het beter, vooral ook door de meditatie, maar ze is en blijft een stresskip. Het leek me nou juist zo leuk voor hen om samen lekker te bewegen. Als ik zou mogen kiezen tussen dat aromagedoe en dansen, dan zou ik het wel weten.

‘Was die sponsorwedstrijd leuk, trouwens?’ vraagt pap.

‘Gaat wel. Ons team is derde geworden, en ik heb de wielervedstrijd gewonnen.’ Meer wil ik er eigenlijk niet over zeggen en pap gaat er gelukkig ook niet op door.

‘Nou, mooi. Hoeveel zouden wij ook alweer sponsoren?’

‘Voor jullie samen is het tien euro.’

‘Pak maar uit de huishoudportemonnee. Kun jij de tafel dekken? Het is bijna klaar.’

Terwijl ik de borden op tafel zet, bedenk ik dat ik nog niets geregeld heb voor komend weekend. Ik moet naar Gennep, in Noord-Limburg, voor een wedstrijd van de wielervereniging. Meestal rij ik met een van de anderen mee, maar ik zag gisteravond in de groepsapp dat ik te laat ben om nog iets af te spreken. Alle auto’s zitten al vol. Het wordt ook steeds lastiger, want ik kan wel merken dat sommige ouders er een beetje genoeg van krijgen dat ik altijd wel met hen meerijs, maar dat mijn ouders nooit eens hún dochter meenemen, en zelfs niet eens in de groepsapp zitten. Ik probeer dat goed te maken door mijn energierepen – die ik van mijn zakgeld betaal – altijd te delen met de anderen. Mijn ouders zien het niet zitten ‘om voor chauffeur te spelen’, zoals mam het zegt. Ze houdt niet van autorijden en zo’n

fietsenrek achterop vindt ze doodeng. Pap doet veel vrijwilligerswerk in het weekend, dus zit er voor mij meestal niets anders op dan mezelf maar weer eens aan anderen op te dringen.

Ik sta net te bedenken om maar met de trein naar Nijmegen te gaan en dan naar Gennep te fietsen, als pap plotseling zegt: 'Ik kan je trouwens toch wel brengen hoor, komende zondag. Gennep was het toch?'

'Eh, ja,' stamel ik verbaasd.

Hij laat de pannen in de steek en komt de kamer in. 'Eerlijk gezegd... Het komt me eigenlijk wel goed uit om die kant op te gaan. Terwijl jij fietst, ga ik, eh, iets doen met oom Huub.'

Oom Huub is mams broer die tussen Gennep en Nijmegen woont. Pap kan goed met hem opschieten, dus is het best logisch dat hij even bij hem langs wil gaan. Waarom doet hij daar zo aarzelend over? Hij ziet me kijken en zucht. 'Nou ja, je mag het ook wel weten ook. Als je het maar niet tegen mam zegt. Ik heb een mail van Huub gekregen dat oma Wilschut een paar weken geleden naar een verpleeghuis is gegaan. Het gaat helemaal niet goed met haar. Ze heeft parkinson. Ze zal nooit meer op zichzelf kunnen wonen, dus nu moet het huis in Nijmegen leeggehaald worden. Oom Huub en oom Leon willen het verkopen. Maar omdat Leon in het buitenland zit, vroeg Huub of ik een dagje kon helpen.'

'O,' zeg ik. Het is ook zo'n beetje het enige wat ik kan zeggen, want ik weet niet wat ik van dit nieuws moet denken. Oma Wilschut, of oma Ans, zoals we haar meestal noemden, is mijn moeders moeder en ik heb haar al een jaar of zes niet meer gezien. Een paar jaar na het overlijden van opa Ferd liepen de spanningen tussen oma en mam zo hoog op dat het contact verbroken werd. We gingen er al niet zo vaak heen en ik kan me ook niet herinneren dat ik ooit bij opa en oma in Nijmegen gelogeed heb. Ik herinner me oma Ans als een beetje overdreven. Ze gaf altijd zelfgemaakte

verjaardagscadeaus, een gehaakt tasje of een gebreide muts, waarbij ze dan vroeg of ik het echt wel leuk vond zonder vervolgens het antwoord af te wachten. In plaats daarvan ratelde ze door dat ze het precies de juiste kleur voor mij vond en dat het me zo ontzettend leuk stond. Waarna ik me uiteraard verplicht voelde om er vreselijk enthousiast over te doen.

‘Ik heb er maar niets van tegen mam gezegd,’ gaat pap verder. ‘Dat lijkt me ook niet nodig. Ik zeg gewoon dat ik voor de gezelligheid even bij Huub langsga. Je weet hoe zwaar ze het hiermee heeft. Beter om het er maar niet over te hebben.’ Hij glimlacht naar me en loopt terug naar de keuken.

Nee, we hebben het er nooit over. Nu niet en toen niet. Als we na een bezoek aan Nijmegen terugreden – oma Ans kwam nooit naar ons – vroeg pap ons vaak om extra stil te zijn, omdat mam weer hoofdpijn had. Op de achterbank knikten wij braaf. Ik durfde dan niet goed naar mam te kijken, bang dat mijn nieuwsgierige blik al te veel zou zijn. Ik drukte mijn neus tegen het autoraam en keek naar de wegen die tussen rijen bomen wegliepen van waar wij waren, weg van de zware stilte van ons autokamertje.

Eva, 19 jaar
5 december 1982

Op de tafel, naast de drie taaipoppen, stonden bakjes met gekleurd glazuur, vruchtenhagel en hagelslag. Huub kwam naast me staan en zuchtte. ‘Hoe oud denkt ze dat we zijn?’

Ik grinnikte. ‘Zonder taaipoppen versieren geen Sinterklaas!’ imiteerde ik mijn moeder.

Huub stak een vinger in het glazuur. ‘Wel lekker zoet.’

‘En hartstikke chemisch met die kleurstoffen erin,’ griezeldde ik. ‘Dat is gewoon gif.’

Leon, wijdbeens op de bank, liet de krant zakken. ‘Och, heden. Leer je dat op die hippie-opleiding van je? Zeker allemaal vegetariërs daar.’

Ik negeerde zijn opmerking over mijn studie sociaal-cultureel werk – ja, ik had het met de andere studenten vaak over verantwoord eten – en zette de katoenen tas met mijn surprise bij de rest van de cadeautjes. Deze keer had ik Huub getrokken. Een makkie. Ik had een computer van karton gemaakt en hij was best goed gelukt. Huub had het alsmaar over computers, het was volgens hem de toekomst, en binnenkort stond er niet alleen in ieder bedrijf eentje, maar ook bij mensen thuis. Het kon me niet boeien. Veredelde typemachines waren het, als ik het goed begrepen had. En natuurlijk echte mannendingen. Daar verwees ik ook in mijn gedicht naar, met een knipoog. Huub kon een beetje geplaagd best waarderen.

Mijn vader kwam beneden en zuchtte toen hij de brave kinderstemmetjes hoorde van de grijsgedraaide lp die ook onderdeel was van onze sinterklaastraditie. De surprise in zijn hand was klein, maar de dikke envelop die erbovenop lag, wees op het gebruikelijke scherpzinnige gedicht waar mijn vader ongetwijfeld een paar nachten aan had zitten werken. *Voor Ans* zag ik

op de envelop staan.

Leon had een surprise voor papa gemaakt en dat betekende dat ik mijn surprise ging krijgen van mama of Huub. Ik hoopte maar dat het Huub was.

Die hoop werd na de boerenkoolstampot, toen we in de kring zaten om de surprises uit te pakken met koffie en een stuk banketletter erbij, meteen de grond in geboord.

‘O? Van wie zou die nu komen?’ riep mama overdreven uit toen ik een kop van papier-maché vol woeste krullen van krantenpapier aangegeven kreeg.

Ik kon het bijbehorende zogenaamd grappige gedicht maar met moeite uit mijn strot krijgen. Het zat vol flauwe verwijzingen naar ‘langharig tuig’, dat je jongens tegenwoordig niet meer van meisjes kon onderscheiden en dat ik dat natuurlijk prima vond vanwege de ‘emancipatie’. Ook al zo’n onderwerp waar we het op school vaak over hadden, maar waar ik thuis beter over kon zwijgen.

Het gedicht suggereerde verder dat ik, als de ‘jaren des ondersheids’ kwamen, het vast nog wel ging begrijpen. Bij de kop was een schaar geleverd en pas toen ik alle papieren krullen had afgeknipt – met spierpijn in mijn kaken van het geforceerd glimlachen – mocht ik het cadeau openmaken.

Boven aan mijn verlanglijst had een pukkel van Nijmeegs Jopie gestaan, de legerdump in de Grotestraat. Zo’n leuke schoudertas met veel plek voor buttons op de klep. Helaas had mijn moeder daar een eigen draai aan gegeven. Het was een zelfgemaakte schoudertas van bloemetjesstof geworden.

‘Het is Laura Ashley-stof,’ glunderde mama. ‘Die is erg in, heb ik horen zeggen.’

Typisch een cadeau van mijn moeder. Ze had er vast uren werk aan gehad, ze was niet zo handig met de naaimachine. Ik zou de inspanning moeten waarderen en vervolgens de tas ongemerkt onder mijn bed moeten

laten verdwijnen, maar ik was het zat, haar eeuwige zuinigheid, en haar leugens daarover.

‘Bij welke “Laura Ashley”-winkel ben je geweest?’ vroeg ik. ‘Utrecht?’ Dat was een gemene vraag, ik wist het. Ik zag meteen dat dit geen echte Laura Ashley-katoen was. Dit was een goedkoop couponnetje van de markt dat erop moest lijken, maar dat nét niet deed. En de foeilelijke plastic gesp was tweedehands, ik herkende hem van een van mijn moeders oude boodschappentassen.

‘Eh, ja. Utrecht,’ zei mama met een blos op haar wangen.

‘Nou, bedankt Sinterklaas,’ zei ik met zo’n overduidelijk gebrek aan enthousiasme dat het zelfs papa opviel. Toen mama haastig naar de keuken verdween om de zelfgebakken speculaas te halen – uit mijn ooghoeken meende ik te zien dat ze tranen in haar ogen had – gromde hij: ‘Je zou je moeders harde werk weleens wat meer mogen waarderen. Vooral jij als feministe, zou ik zeggen.’

Ik deed of ik hem niet hoorde, maar toen mama terugkwam met de speculaas, zei ik toch maar: ‘Dat ruikt heerlijk.’

Mama trok weer bij terwijl ze het gedicht van papa voorlas. Ze kneep hem regelmatig in zijn hand en deed extra haar best op de Engelse regels die papa, als doctor in de Engelse taal- en letterkunde, er natuurlijk in gestopt had. Tegen de tijd dat de surprise van Leon voor papa aan de beurt was, zat ze weer helemaal in de ‘Wat-zitten-we-hier-toch-gezellig-bij-elkaar’-modus.

‘Voor deze surprise moeten we naar buiten,’ zei papa verbaasd toen hij de instructies op het pak las. Het was nogal een groot gevaarte en ik wist dat Leon er nog tot diep in de nacht aan had zitten sleutelen. Toen ik om drie uur even wakker was geworden om te gaan plassen, was het licht in de schuur nog aan. Mama keek haar oudste zoon bijna verliefd aan. Dit was

het soort inspanning dat een sinterklaasavond in haar ogen deed slagen.

‘Doe maar op straat,’ zei mama. ‘In de tuin is het zo donker.’ We trokken onze jassen aan en liepen door de voordeur naar buiten. Op de stoep verwijderde Leon het pakpapier en maakte nog wat laatste details in orde. De surprise was een grote raket. De zilververf blonk in het lantaarnlicht, Leon had duidelijk moeite gedaan om hem zo mooi mogelijk te maken.

‘Ooohhh! Wat prachtig!’ riep mama uit. ‘Wat een geweldige surprise, hè Ferd?’ Ze wierp een blik op het verlichte raam van de burens. Ja hoor, ze hadden haar gehoord en sommigen stonden op en wezen naar de raket. Mama kon het niet laten om hun tuin in te lopen. ‘We hebben zo’n enige sinterklaasavond!’ riep ze. De burens zwaaiden en knikten en gingen toen, tot mijn grote opluchting, weer verder met hun eigen surpriseavond.

Leon overhandigde papa een apparaatje met een knop. ‘Een afstandsbediening,’ zei hij trots. ‘Iedereen achteruit!’

‘Ik ben benieuwd,’ glimlachte papa en hij drukte op de knop. De raket klapte in twee helften open.

Toen brak de hel los. Een reeks knallen, het gekrijs van gillende keukenmeiden en de felle vlammen van Bengaals vuur veranderden de sinterklaasavond in een vroegtijdige oudejaarsviering.

En papa veranderde in een standbeeld.

De bedieningsknop viel uit zijn verstijfde handen, zijn ogen waren wijd opengesperd en leken dwars door het vuurwerk heen te kijken naar iets vreselijks daarachter.

‘Leon! Nee!’ riep mama geschrokken uit. Ze sloeg haar handen voor haar mond.

Papa keek haar verwilderd aan. Toen stormde hij naar binnen, meteen de trap op.

‘Ferd? O mijn god...’ zei mama en ze liep achter hem aan.

Met bleke gezichten keken mijn broers en ik elkaar aan.

‘Het is maar vuurwerk,’ mompelde Leon. Hij raapte de afstandsbediening op.

‘Hoe kun je zo’n sukkel zijn?!’ riep ik uit. Ik had de neiging om hem te slaan. Waar had die idioot met zijn verstand gezeten toen hij dit bedacht? ‘Máár vuurwerk?! Je weet toch dat hij daar niet tegen kan? Dat hij zich iedere keer met oudjaar zit te verbijten. De oorlog, weet je nog?! De bombardementen! En jij gaat dat hier op de stoep nog eens dunnetjes overdoen bij wijze van surprise.’

Huub zweeg, maar ook hij keek Leon verwijtend aan.

‘Godverdomme!’ Leon smet de afstandsbediening met een wild gebaar weg en stampte op de resten van de raket. ‘Ik heb genoeg van die hele klote-zooi hier! Die kutoorlog is allang afgelopen. Allang!’ Hij beende naar de schuur, waar hij een paar tellen later met zijn fiets weer uit kwam. Gebogen over het stuur was hij in no time om de hoek van de straat verdwenen.

‘Die komt straks stomdronken terug,’ zuchtte Huub terwijl hij bukte om de resten van de raket te pakken. ‘Ik wist wel dat hij iets met elektronica en een afstandsbediening wilde doen, maar dit had ik ook niet verwacht. En het is ook best knap gemaakt, het valt niet mee om zoiets goed en veilig voor elkaar te krijgen.’

‘Maar hij kan toch nádenken.’ Ik zuchtte van ergernis.

Toen we binnen bezig waren de koffiekopjes naar de keuken te brengen en het gebruikte sinterklaaspapier te verzamelen, kwam mama weer naar beneden. ‘Hoeven jullie geen koffie meer?’ vroeg ze verbaasd, alsof er niets gebeurd was. ‘En er is ook nog borstplaat.’ Ze negeerde Leons afwezigheid. ‘Zullen we nu Huubs surprise doen? Maar wel zachtjes, hè? Papa heeft een beetje hoofdpijn.’

Ik vermeed het om Huub aan te kijken toen we weer gingen zitten. Voor

de zoveelste keer bedacht ik hoe jammer het was dat ik in dezelfde stad studeerde als waar we woonden. Bij de studentenhuysvesting stond ik onder aan de wachtlijst. Zodra ik ergens een betaalbare kamer kon vinden, wilde ik weg uit dit huis, zelfstandig wonen. En dan niet meer thuiskomen voor Sinterklaas.